

El nordost dalla Svizra

Il cussegl pastoral dallas pleivs da Glion, Sagogn, Schluein e Sevgein ha envidau la primavera parochianas e parochians da s’annunziar per in viadi da treis dis. Da venderdis tochen dumengia vargada ha ina grupp da 36 persunas explorau la Svizra dil Nordost, naven dall’insla Reichenau tochen ella cuntrada da vin dil Klettgau.

La grupp da viadi ha giu bia legher sil viadi. Cheu avon l’embarcaziun dall’insla Reichenau viers Schaffusa.

Durant ina pausa sper «nies» Rein a St. Katharinental.

FOTOS MAD

Nus havein empriu d’enconuscher l’insla Reichenau e la biala cuntrada digl Untersee. Il bastiment cul num «Thurgau» ha purtau nus sper Stein am Rhein ora tochen a Schaffusa. Il marcau situaus el nord dalla Svizra enconuschan per bia buca tuts. La pintga metropola cun gnanc 40 000 habitonts vegn numnada «marcau dils 171 balcuns torts». Sut in pèr tozzels da quels ei la grupp sursilvana spassegiada. Il marcau dil Munot situaus sper «nies» Rein ha ina liunga historia.

Ils habitonts da Schaffusa ein vegni rehs tras commerci e duana. Schaffusa era in center da transcargar. Il sal era la mercanzia principala, ils commerciants transportavan el naven dallas salinas da Hallstatt ell’Austria, tras il Tirol, sur il Lag da Constanza e dil Rein giuado. A Schaffusa stuevan ins scargar ils bastiments e cuntinuar sin via, pertgei la cascada dil Rein era ina barriera natirala.

Il 16avel viadi

Quella informaziun e biaras autras havein nus retschiet sonda endamaun durant la guida tras il marcau vegl da Schaffusa. *Yvonne Caprez* da Glion, nossa versada menadra da viadi, haveva organisau duas guidas. Sin giavisch dil cussegl pastoral Glion-Sagogn-Schluein-Sevgein ha ella priu a mauns d’organisar gl’entir viadi. All’entschatta haveva ei dau empau dubis ch’ei gartegi da rabbitschar ensemen in bus plein glieud. Strusch che la puschida ei stada publicada, ein las annun-

zias arrivadas ed en cuort temps ein tut ils plazs stai occupai.

Da venderdis ils 5 tochen dumengia ils 7 da settember eis ei stau schi lunsch: Igl ei stau la 16avla gada che sur *Alfred Cavelti* ei ius sin viadi cun parochianas e parochians da sias quater pleivs. Ils biars viadis han menau egl jester, oravontut en cuntradas dallas tiaras vischinontas.

Gl’empreh viadi dil cussegl pastoral da Glion ha menau 1997, cun buca meins che 80 persunas, a Ruma. Ir sin viadi mintga dus onns ei daventau ina biala aventura e variaziun dil mintgadi. Adina accompignai da sur *Alfred Cavelti* han ils da Glion e contuorn empriu d’enconuscher cuntradas e marcaus dalla Frontscha, Austria, Tiaratudestga ed Italia.

Sill’insla Reichenau

Suenter tons kilometers e dimoras egl exteriur ha il davos menau avon dus onns «mo» a St. Maurice el Valleis. Las experiences ein stadas schi bunas ch’il cussegl pastoral ha decidu danovamein da restar en Svizra. *Yvonne Caprez* ha cumpilau in program creativ e variont. Cun pissiun e senn pil pli pign detagl ha ella recognisau, procurau e reservau tut.

La viseta dall’insla Reichenau e dil Rein giuadora tochen Schaffusa haveva fatg queidas. Venderdis endamaun ei la grupp serimnada silla piazza fiera a Glion per semetter viers il nordost dalla Svizra. *Silvio Casanova*, il giuvn manischnunz e collaboratur da *Mario Gart-*

mann, ha beneventau nus. Suenter strusch treis uras essan nus arrivai, naven da Constanza sur il rempar, sill’insla Reichenau.

Ferton ch’ei haveva pluiu mordio ella Vallada dil Rein songaglies ei il tschiel seclarius silla grond’insla el Lag da Constanza. *Ulrike Blum-Huesgen* e *Petra Böhler*, duas dunnas indigenas, han menau nus el Münster da Nossadunna e da s. Marc. Ussa san tuts ch’ein stai sin quei viadi: Las reliquias dil sogn evangelist ein buca a Venezia, mobein ella basilica dall’anteriura claustra benedictina sill’insla Reichenau.

Ulrike Blum-Huesgen e Petra Böhler han declarau e mussau biars detagls interessants e menau nus ella combra dil tresor abbazial. Leu havein nus admirau buca mo la trucca sularada cullas reliquias da s. Marc, paramenta e crucifix, mobein era architectura ed art. Nus havein empriu d’enconuscher *Walahfrid Strabo*. Il pader ed avat dall’insla Reichenau ha descret entuorn gl’onn 830 la horticultura cun fluras e plantas digl iert e dalla medischna.

Schaffusa e Klettgau

Cul gentar ell’ustria «Zum Alten Mesmer» sill’insla han entgins da nus fatg enconuschientscha l’emprema gada cun «Maultaschen» e salata da truffels tipica dil Schuob. Alla riva dall’insla essan nus prest s’embarcai sil bastiment «Thurgau». Quel ha menau nus digl «Untersee» giuado. Giudem quel, a Stein am Rhein,

cuntinuescha «nies» Rein siu viadi en direzziun Schaffusa.

Il Hotel Promenade ei lu staus nossa basa per emprendre d’enconuscher il marcau e sia bellezza cuntrada. La sonda suentermiezdi havein nus fatg in’excursiun el Klettgau. In punct culminont dil viadi ei stau la spassegiada ella carrotscha tras las vegnas da Hallau. Il vitturin *Walter Fleischli* ha menau nus cun cavagl e carrotscha tras las vegnas. La vesta el lontan e la biala, buna e legra atmosfera han accompignau nus tras la cuntrada dil «Blauburgunder» da Schaffusa. Ad Osterfingen, in vitget davos ils siat cuolmets dils siat nanins, havein nus tschenau en in tschalèr da vin, la «Bergtrotte».

Messa ell’anteriura claustra St. Katharinental

La dumengia havein nus bandunau Schaffusa. Igl ei stau ina cuorta viseta – mo ina fetg biala che resta en memoria. Mo rodund 20 minutas pli tard ha nies manischnunz *Silvio Casanova* menau nus a Diessenhofen el cantun Turgovia. Ella vischinonza da quei marcauet ei l’anteriura claustra dallas soras dominicanas da St. Katharinental. Il vast complex gest spel Rein ei oz ina casa da cura e reconvalescenza e fa part dils spitals cantunals dalla Turgovia. L’anteriura baselgia claustrala baroca ei in juvel per sesez. Cheu havein nus astgau festivar la s. Messa cun sur *Alfred*. Suenter gl’accent meditativ da quei viadi havein nus priu gl’aperitiv silla terrassa dall’ustria e gudiu in mu-

ment spel Rein. Pescadurs versai han saviu observar grondas litgivas ell’aua clara dil flum. En quei liug eis el detg lads, nus havein saviu solidar schizun ils passagiers dil bastiment «Thurgau».

Ella Kartause Ittingen

Aunc avon gentar ha il viadi cuntinuau sur la collina dil «Thurgauer Seerücken». Agl ur da quella ei l’anteriura abbazia «Kartause Ittingen». Tochen 1848 vivevan e luvrahan cheu paders digl uorden cartusian. Igl ei ina oasa da ruas agl ur dalla vallada dalla Thur. Cheu secolligian spiritualiad, socialessed ed autoprovediment cun turissem. In menaschi puril da totalmein 100 hectaras ei la basa d’ina diversitad admirabla cun orts ed èrs da legums, graun, vaccas da latg, vertit e vegnas. Sper tut quei ed in gentar gustus ha ina magnifica vesta el lontan puspei surpriu nus durant ina spassegiada tras gl’areal.

Aunc in avis alla fin per precisar: Sil viadi dalla pleiv havein nus buca visitau la cascada dil Rein. Igl ei in dils monuments il pli frequentai da turists digl entir mund. Nus havein explorau ed empriu d’enconuscher loghens e cuntradas ch’ein buca schi enconuschantas. Nus tuts havein gudiu fetg quei bellezza viadi ed essan turnai en Surselva cun oreifras regurdientschas ed impressiuns.

Las parochianas ed ils parochians da viadi da Glion, Sagogn, Schluein e Sevgein

FORUM

Patratgs davart il di da rogaziun

Co stat ei cun nies mund? Batta el il bien cumbat? Finescha el sia cuorsa? Salva el la cardientscha? Plitost il cuntrari ei il cass ... Enstagl da salvar la pasch e la creaziun e d’engraziar al Scaffider, seprepara el per il davos cumbat – el ei promts per la davosa battaglia ... Il tschiel ei buca pli familiars al mund – el ei daventaust jasters ad el. El enquera il salit enzanu’auter ... Il temps digl anticrist s’avischna mintga di pli e pli ...

Nies mund para da buca vuler finir sia cuorsa. El resca dad ir vias puleinas e da sfundrar el caos. Enstagl da salvar la car-

dientscha e seschar menar, cumbatta el cun tut ils mieds e vul il pli bugen sedistaccar dalla verdad.

Il di ch’il truament vegn sur nus e sur il mund dat ei negina giustificaziun humana. Ei dat bein ina misericordia divina per quels carstgauns ch’ein i la via dil spindrament. Inaga denton vegnan las portas dil tschiel serradas. Inaga sa ei esser memia tard ...

Co stat ei cun nossa patria? Suonda ella siu destin? Sefida ella dalla divina Providientscha? La Svizra duess atgnamein esser il grep ella tempiasta. Tgisà, sch’el-

«Lein engraziar a Diu che nus astgein viver sin in’insla da pasch amiez las burascas furiontas entuorn nus.»

la tegn petg allas burascas? Adina pli savens resta ella fitgada ellas reits dil mund ... Temps da privaziuns spetgan era nus ... Il mument vegn a vegnir, che nosa tiara auda il clom e supplichescha per la benedicziun.

Lein engraziar a Diu che nus astgein viver sin in’insla da pasch amiez las burascas furiontas entuorn nus. Lein rugar per ils carstgauns ch’ein alla responsabladad, ch’els vegnien alla raschun e muossien a tuttas ed a tuts la via egl avegnir – la via alla pasch divina. Far penetienzia, per tgei? Per ils puccas da quest mund

ch’ein entras l’arroganza e la luschezia s’emplunai ad ina tuor gigantica e pusonta.

Lein supplicar nies bab spirtal e protectur, sogn fra Clau da Flia, ch’el detti a nus aunc ad uras la sabientscha dad obedir a Diu e buc als meinis dils carstgauns. Lein rugar per humilitonza e perdun, sinnaquei che nus saveien dir ina ga: Jeu hai battiu il bien cumbat cun mia oraziun, finiu mia cuorsa cun far penetienzia e ricla e salvau la cardientscha cun il bien propiest ed ils acts da carezia.

Roland Deplazes